

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การทุจริตคอร์รัปชันและการประพฤติมิชอบในวงราชการควรจะได้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเนื่องจากปัญหาดังกล่าวจะส่งผลเสียหายต่อทางเศรษฐกิจ สังคม การบริหาร และทางการเมือง ด้านเศรษฐกิจการลงทุน ผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับจะต้องสูญเสียไปจากการทุจริต โดยเฉพาะนักการเมืองการและข้าราชการที่แสวงหาผลประโยชน์ แม้ว่ารัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาโดยตลอด ไม่ว่าจะมีการกำหนดมาตรการควบคุมตรวจสอบตามแนวคิดในการตรวจสอบทรัพย์สินที่สัมพันธ์กับการถือครองทรัพย์สิน บังหลวม เช่น ทฤษฎีกลไกในการควบคุมไว้ในรัฐธรรมนูญหรือตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะก็ตามแต่การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจไปในทางมิชอบก็ยังคงมีอยู่เคลื่อนกลาดไม่สามารถป้องกันและปราบปรามให้หมดสิ้นไปได้ โดยเฉพาะในการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ถือกฎหมาย พยานหรือตัวผู้กระทำความผิดมักเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทั้งสิ้น และยังถ้าผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล มีอำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ในระดับสูง มียศถาบรรดาศักดิ์ เป็นที่นับน้าถือตาในวงการเมืองหรือราชการ หรือรัฐวิสาหกิจด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะทำให้กระบวนการควบคุมตรวจสอบสำเร็จลุล่วงและเป็นธรรมได้ยากมากยิ่งขึ้น เพราะบุคคลผู้ทรงอิทธิพลเหล่านั้นมักจะใช้อิทธิพลที่มีอยู่ในการปกปิดบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนปกป้องพวกพ้องของตนเองให้รอดพ้นจากความผิด นับว่าเป็นการบั่นทอนความเจริญของประเทศ และความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การทุจริตในอดีตไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก แต่ในปัจจุบันมีการพัฒนาการทุจริตที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยมากเป็นการทุจริตเชิงนโยบาย และเพื่อมิให้ถูกตรวจสอบได้โดยง่าย ดังนั้นเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจสอบจึงอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการและวิธีการทุจริตที่มีความสลับซับซ้อนเพื่อยากในการตรวจสอบ ทั้งการรวบรวมพยานหลักฐานต่อผู้ที่ทุจริตก็เต็มไปด้วยความยากลำบาก ทำให้การดำเนินคดีอาญาในบางประเภทยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและจะเห็นได้ว่ามีคดีเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้

บทสรุป

จากปัญหาผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการที่นำมาเป็นเกณฑ์ควบคุมการทุจริตคอร์ปชั่นของนักการเมืองหรือข้าราชการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542 นั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายที่ใช้บังคับควบคุมดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ในการร่างกฎหมายได้อย่างแท้จริง ดังปรากฏปัญหาผู้วิจัย เห็นว่าการกำหนดมาตรการในการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษไว้บังคับ โดยเฉพาะในความผิดอันเกี่ยวกับการทุจริตในหน้าที่หรือแม้แต่การที่ไม่ยื่นรายการทรัพย์สินตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน้าที่ราชการ ซึ่งการจะกำจัดหรือควบคุมการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ การทุจริตในอำนาจหน้าที่ให้ได้ประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุดควรที่จะกำหนดมาตรการหรือกำหนดโทษในการกระทำความผิดนี้ให้มีความรุนแรงยิ่งขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดและผลเสียหายที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนความผิด (Retributive Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งหรือแบบอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory)

ในการตรวจสอบการกระทำความผิดกรณีไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้ ไม่ควรกำหนดบทบัญญัติในเรื่องอายุความเช่นเดียวกันหลักการในการกำหนดอายุความของประเทศฝรั่งเศสและแนวคิดเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาในประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ที่กำหนดยกเว้นความผิดบางประเภทที่ไม่มีกำหนดอายุความ กรณีผู้ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้นเห็นควรให้บุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้วมีหน้าที่ต้องยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยเพื่อตัดปัญหาการที่นักการเมืองหรือข้าราชการที่ทุจริตคอร์ปชั่น โดยอาศัยช่องว่างดังกล่าวนี้ถ่ายเททรัพย์สินที่ทุจริตโดยอาศัยช่องว่างแห่งกฎหมายนี้ไม่ต้องยื่นแสดงเพื่อตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ทำให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวหลุดพ้นจากการกระทำความผิดได้โดยง่าย เนื่องจากการทุจริตจากตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือ ฉ้อราษฎร์บังหลวง มีความซับซ้อนและใช้เวลาในการตรวจสอบนาน และกว่าจะพบการกระทำความผิดนั้นก็พ้นอายุความไปแล้ว แต่ผลร้ายจากการทุจริตหรือฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้นยังคงเกิดอยู่และไม่สามารถสิ้นสุดได้โดยง่าย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายที่บังคับใช้อยู่ยังไม่สามารถบังคับใช้ให้ตรงไปตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถูกต้องและชัดเจน

ด้วยเหตุนี้เองที่หากเราจะแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้สำเร็จก็จะต้องอาศัยทุกมาตรการเข้ามาช่วย ไม่ว่าจะเป็นมาตรการต้นทางเพื่อป้องกันไปจนถึงมาตรการปลายทางเพื่อปราบปราม ซึ่งผู้วิจัยเห็นควรที่จะต้องพยายามที่ใช้บังคับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อปรับปรุงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทั้งการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลดียิ่งขึ้น อีกทั้งแก้ไขให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ให้มีมาตรการในการตรวจสอบให้เท่าทันกับการพัฒนาการของการทุจริตข้อ โกงที่มีการพัฒนากระบวนการตรวจสอบยุ่งยากมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดอายุความการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้เป็นการเฉพาะด้วยรัฐธรรมนูญ 2550 พระราชประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่ไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อตรวจสอบถึงความโปร่งใส จากการปฏิบัติหน้าที่ ว่ามีเหตุที่ร้ายวร้ายผิดปกติหรือไม่ เมื่อตรวจพบความผิดปกติก็ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย ต่อไป

ผู้วิจัยเห็นควรว่าควรต้องมีการกำหนดอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นมากกว่าที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้ และควรต้องระบุไว้โดยชัดแจ้งในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่แท้จริงแห่งกฎหมายได้ เนื่องจากต้องมีความมุ่งหมายที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ฉะนั้นเมื่อบุคคลดังกล่าวก่อความเสียหายต่อประเทศชาติแล้ว บุคคลนั้นสมควรที่จะได้รับการลงโทษหรือตามยึดทรัพย์ของบุคคลดังกล่าว นั่นคือแก่ประเทศชาติต่อไป

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะบัญญัติเพิ่มเติมกำหนดอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นมากกว่าที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้ และควรต้องระบุไว้โดยชัดแจ้งในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 โดยบัญญัติเพิ่มเติมวรรคสาม ให้กับมาตรา 34 ดังนี้ “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวดนี้มีให้นำหลักเรื่องอายุความมาใช้บังคับ”

ดังนั้นภายหลังจากการแก้ไขแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 34 ก็จะเป็นดังนี้ คือ “เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยต่อไป และเมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยชี้ขาดตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เสนอแล้วให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งในวันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย และห้ามมิให้ผู้นั้นพ้นดำรงตำแหน่งในวันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยด้วย แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งการได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวันที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ระยะเวลาห้าปี ตามวรรคหนึ่งให้นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวดนี้มีให้นำหลักเรื่องอายุความมาใช้บังคับ”

เมื่อไม่มีการกำหนดอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีไว้ ก็ย่อมส่งผลให้สามารถที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานทุจริตคอร์รัปชันได้ อีกทั้งเมื่อไม่มีกำหนดอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีขึ้นแล้ว ก็ย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดนั้น มีความเกรงกลัวต่อการกระทำเนื่องจากเจ้าหน้าที่สามารถมีกำหนดเวลาในการตรวจสอบตลอดไปเมื่อได้มีการกระทำผิดเนื่องจากความผิดฐานทุจริตคอร์รัปชันควรเป็นคดีที่ไม่มีอายุความ ผู้ที่ทุจริตคอร์รัปชันจะต้องถูกตรวจสอบที่มาของทรัพย์สินได้ตลอดไปไม่ว่าจะตกไปอยู่ในมือลูกหลานกี่ชั้นก็ตามตลอดชีวิต ทรัพย์สินสมบัติที่โกงมาหรือได้มาโดยมิชอบก็จะต้องถูกตามล่าเอากลับคืนมาและต้องนำตัวมาลงโทษให้ได้ รวมทั้งบทกำหนดเรื่องอายุความนั้นไม่นำมาใช้สำหรับกรณีการตรวจสอบที่อยู่ยากซับซ้อนและเพิ่งตรวจสอบพบอีกด้วย

2. ควรเพิ่มระดับโทษฐานไม่ยื่นรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้มากขึ้น โดยบทกำหนดโทษบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 119 บัญญัติให้ “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี แสดง

รายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้กำหนดหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ซึ่งเห็นได้ชัดว่าฐานความผิดที่มีระวางโทษตามมาตรา 119 ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีโทษน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับความเหมาะสมของความผิดและความเสียหายที่ชาติจะได้รับแม้จะเป็นเพียงการตรวจสอบ แต่การตรวจสอบจะเป็นที่มาของการพบผู้กระทำความผิดดังนั้นจึงควรแก้ไข พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542 จากเดิม มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเห็นควรที่จะเพิ่มโทษให้มีระวางโทษให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวในความผิดที่จะกระทำ

3. ควรเพิ่มบุคคลผู้อยู่ในครอบครัวของผู้ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้น ไม่สามารถที่จะไปวางขอบเขตในการตรวจสอบบุคคลบุตรที่บรรลุนิติภาวะได้ ซึ่งโดยธรรมชาติของการอยู่อาศัยร่วมกันในครอบครัวแล้ว ย่อมมีหลักที่ว่าหากจะแบ่งทรัพย์สินให้ผู้ใดแล้ว ผู้นั้นย่อมต้องคำนึงถึงบุคคลผู้ที่มีความใกล้ชิดกับตนมากที่สุดก่อน ฉะนั้น หากผู้ที่จะทำการทุจริตหรือ โกงก็ย่อมนำผลประโยชน์ที่ได้นั้นมาเก็บไว้กับบุคคลที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งโดยหลักส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็บิดา มารดา ภรรยา หรือ บุตร ทั้งที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ดังกล่าวกลับไม่เปิดโอกาสให้สามารถเข้าไปตรวจสอบรายการทรัพย์สินของบุตรที่บรรลุนิติภาวะได้

ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า

1) หากมีการแก้ไขซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 259 วรรคหนึ่ง จากเดิมระบุว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา

(5) ข้าราชการการเมืองอื่น

(6) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

โดยตัดคำว่า “บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ” ออก ให้คงเหลือเพียง “บุตร” อย่างเดียว จึงจะสามารถตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าวได้

ฉะนั้นเมื่อแก้ไข บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 259 วรรคหนึ่งแล้ว ก็จะเป็นว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(1) นายกรัฐมนตรี

(2) รัฐมนตรี

(3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(4) สมาชิกวุฒิสภา

(5) ข้าราชการการเมืองอื่น

(6) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542

มาตรา 32 จากเดิมบัญญัติให้ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่เข้ารับตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากตำแหน่งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง แล้วแต่กรณีตามแบบที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ประกาศกำหนด

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่ง ตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ”

ผู้วิจัยเห็นควรว่า ควรตัดคำว่า “บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ” ออกและใช้คำว่า “บุตร” เพียงคำเดียว ซึ่งย่อมขยายความรวมถึงบุตรที่บรรลุนิติภาวะด้วยแล้วก็จะสามารถบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์แห่งกฎหมายว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้โดยแท้จริง

ฉะนั้นเมื่อแก้ไข พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ.2542 แล้ว ก็จะเป็นว่า มาตรา 32 บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ตามที่มีอยู่จริงในวันที่เข้ารับตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากตำแหน่งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง แล้วแต่กรณีตามแบบที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ประกาศกำหนด

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่ง ตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ”

จากปัญหาและอุปสรรคอันเกี่ยวกับการตรวจสอบรายการทรัพย์สินตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน้าที่ราชการ ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวอ้างมาทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากมีการแก้ไข เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดี ไว้โดยเฉพาะให้มีความสอดคล้องกัน เพิ่มบทลงโทษให้มีความรุนแรง และเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบถึงบุตรเพื่อป้องกันการถ่ายเททรัพย์สิน เพื่อให้สามารถนำตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษให้ได้แล้ว ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับกรณีการทุจริต คอร์รัปชันนั้น หากผู้มีอำนาจกระทำการเสียหายแล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวย่อมกินวงกว้างและอาจต่อเนื่องถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้ ฉะนั้นมาตรการในการตรวจสอบและเอาผิดกับบุคคลดังกล่าวนี้ย่อมต้องเข้มงวดมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ทั่วไป ซึ่งหากมีมาตรการที่เข้มงวดแล้วก็ถือว่าบรรลุเจตจำนงของการบัญญัติกฎหมายอันเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้โดยแท้จริง